

Avusturya Alt Komisyon Raporu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuzun 27.2.1997 tarihli 5. toplantısında alınan karar uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun çalışmalarının tanıtılmasını, Avrupa Parlamentosunun Türkiye aleyhindeki kararı ve Uluslararası Af Örgütünün başlattığı kampanya sonrasında insan hakları konusunda son dönemde ülkemiz aleyhine yürütülen kampanyalara karşı yurtdışında gerekli temaslarda bulunup, çalışmalar yapılması amacıyla Avusturya'ya gönderilen Heyetimiz gerekli temas ve çalışmaları tamamlamıştır.

Bu temas ve çalışmalardan sonra Heyetimizce hazırlanan raporumuzu İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına sunuyoruz.

Saygılarımızla.

Hakan TARTAN

İzmir Mv.

(İmza)

Kazım ATAÖĞLU

Bingöl Mv.

(İmza)

Metin ÖNEY

İzmir Mv.

(İmza)

İbrahim Yavuz BİLDİK

Adana Mv.

(İmza)

Musa OKÇU

Batman Mv.

(İmza)

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU HEYETİNİN
AVUSTURYA ZİYARETİ RAPORU
(4-9 MAYIS 1997)

Komisyonumuz 27.2.1997 tarihli 5.toplantısında, katılan üyelerin oybirliği ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun çalışmalarının tanıtılması, Avrupa Parlamentosunun Türkiye aleyhindeki kararı ve Uluslararası Af Örgütünün başlattığı kampanya sonrasında insan hakları konusunda son dönemde ülkemiz aleyhine yürütülen kampanyalara karşı yurt dışında gerekli temaslarda bulunup, çalışmalar yapılması amacıyla, beş Avrupa ülkesine heyet gönderilmesine karar vermiştir.

Bu çerçevede ilk olarak İzmir Mv. Hakan Tartan, Bingöl Mv. Kazım Ataoğlu, İzmir Mv. Metin Öney, Adana Mv. İbrahim Yavuz Bildik ve Batman Mv. Musa Okçu'dan oluşan bir heyet 4-9 Mayıs 1997 tarihleri arasında Avusturya'yı ziyaret etmiştir. İlk bölümü Viyana'da gerçekleştirilen ziyaret programı uyarınca, İçişleri Bakanlığı Pasaport, vatandaşlık, İltica ve Yabancılar Dairesi Başkanı Helmut Bernkopf, Uluslararası Af Örgütü Viyana Ofisi Müdürü Marian Pink, Parlamento Adalet Komisyonu Başkanı Dr. Willi Fuhrman (SPÖ), Avusturya Özgürlük Partisi (FDÖ) İnsan Hakları Sözcüsü Dr. Harald Ofner, Avusturya Halk Partisi (ÖVP) Dış Politika Sözcüsü Dr. Michael Spindelegger, İnsan Hakları Sözcüsü Milletvekili Werner Amon, Liberal Forum Partisi İnsan Hakları Sözcüsü Dr. Volker Kier, Dışişleri Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Dr. Christion Strohal, Yardımcısı Dr. Klaus Fabian ve Türkiye Masası Şefi Dr. Walter Hagg ve Uluslararası Helsinki Federasyonu Viyana Ofisi yetkilileri ile görüşmüş ve Avusturya'nın en büyük cezaevi olan Krems-Stein cezaevini ziyaret etmiştir. Ziyaretin son iki gününde Salzburg kentine giden heyetimiz burada Salzburg Eyalet Meclisi 2. Başkanı Walter Tholer, Avusturya İnsan Hakları Enstitüsü Başkanı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yargıcı Prof. Dr. Franz Matscher ve bölgede yaşayan vatandaşlarımızla görüşmüştür.

Görüşmelerde, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun iddia ve şikayetleri araştırmak ve Türkiye'de insan haklarını geliştirmek için öneriler getirmek üzere Aralık 1990'da özel bir kanunla insan hakları konusunda kurulan bir meclis komisyonu olduğu belirtildikten sonra, bugüne kadar olan komisyon faaliyetleri, komisyonun çalışma sistemi, oluşumu ve geleceğe yönelik hedefleri hakkında bilgi verilmiştir. Türkiye'nin, insan hakları ve temel özgürlükler alanında diğer demokrasilerle aynı değer ve amaçları paylaştığı vurgulanarak, Türkiye'de insan hakları konu-

sundaki standartların en yüksek düzeye getirilmesi amacıyla Türk Hükümeti tarafından atılan önemli adımlar anlatılmıştır.

İzlenen temel amacın Türk halkının demokratik ülkelerde mevcut tüm temel özgürlüklerden yararlanmasını sağlamak ve bunun doğal sonucu olarak, Avrupa ile ilişkilerimizde insan hakları meselelerini gündemden düşürmek olduğu, bu bağlamda Hükümetin önemli reformlar içeren bir yasa tasarısını TBMM'ne sunduğu ve bu tasarının Genel Kurul tarafından 6 Mart 1997'de kabul edildiği ve bunun, Türk Hükümeti'nin ve Parlamentosu'nun insan haklarının geliştirilmesine verdikleri önem ve önceliği bir kez daha gözler önüne serdiği belirtilmiştir.

Vazgeçilmez bireysel haklar ilkesi üzerinde kurulmuş bir devlet olan Türkiye'nin ırk, din, etnik köken farkı gözetmeksizin tüm vatandaşların bireysel haklarının Anayasayla ve diğer yasal düzenlemelerle güvence altına alındığı parlamenter bir demokrasiye sahip olduğu,

Türkiye'nin İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin hazırlık safhalarından başlayarak, demokratik ülkeler ailesinin bir ferdi olarak yerini aldığı, bunun sonucu olarak, Türkiye'nin insan hakları konusundaki tüm Avrupa sözleşmeleri ile BM çerçevesinde yapılan önemli sözleşmelerin büyük bölümüne taraf olduğu,

Türk medyasının sivil toplumun diğer kesimleri gibi, basın özgürlüğünü güvence altına alan demokratik ve çoğulcu bir ortamdan yararlandığı,

Bununla birlikte Türkiye'nin, Batı Demokrasilerinin karşılaşmadığı ölçülerde bölücü terörizmle karşı karşıya olduğu, ülkenin üçte birini parçalayarak ayırmak isteyen hain bir terörist grubun, insanların "yaşam hakkını" hiçe sayarak beş binden fazla sivil hiç ayırım gözetmeden öldürdüğü ifade edilmiştir.

Görüşmelerde Türkiye ile Avusturya ikili siyasal ilişkilerinde özellikle son iki yılda görülen en belirgin ve önemli değişikliğin Avusturya'nın insan hakları ve kürt sorunu konularını gerek ikili ilişkiler çerçevesinde, gerek uluslararası platformlarda öncelikli olarak gündeme getirmesi olduğu her iki tarafca da teyit edilirken, Avusturyalı parlamenterler, esasen Avusturya'nın bünyesinde çeşitli azınlıkları barındıran bir ülke olarak, çok kültürlü toplum anlayışı içinde, genelde değişik kültürlerin korunması ve geliştirilmesini ve azınlıklara en fazla hak tanınmasını destekleyen bir siyasa izlemekte olduğunu, azınlıkların korunması ve insan haklarının Avusturya dış siyasasının önde gelen unsurlarından olduğunu vurgulamışlardır.

Buna karşılık heyetimiz, Avusturya'nın yakın zamana kadar uyguladığı esnek sığınmacı politikasından yararlanarak, ülkede çok sayıda Kürt

kökenli vatandaşımızın ikamet olanağı bulduğunu, 150 bin yurttaşımızın bulunduğu Avusturya'da kürt kökenli vatandaşlarımızın sayısının, Avusturya makamlarına göre 40-50 bin arasında olduğu, Avusturya güvenlik yetkililerinin, bunların üç-dört bininin PKK sempatisini, 200-300'ünün de etkin eylemci olduğundan bahisle, bunların Avusturya kamuoyunun insan hakları konusundaki duygularını ve ülkemize yönelik önyargılarını istismar edici yoğun propaganda etkinlikleri gösterdiklerini belirtmiştir. Görüşmeler sırasında Avusturyalı parlamenter ve bürokratlara PKK'nın siyasi alanda etkinlik kazanmaya çalışırken ihtiyaç duyduğu insan gücü ve mali kaynakları temin etmek için uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kara para aklama, zorla haraç toplama ve kaçak işgücü transferi gibi örgütlü suçlar işlemekte oldukları da vurgulanarak, bu hususta daha hassas davranmalarının kendi yararlarına olacağı ifade edilmiştir. Heyetimizin iki ülke siyasi ilişkilerinin arzu edilen seviyeye getirilememesinin, Türkiye karşıtı çevrelerin Avusturya kamuoyunu olumsuz yönde etkilemesi sonucunda ortaya çıktığı konusundaki ifadesi Avusturyalı parlamenterler tarafından da kabul edilmiştir.

Avusturya ziyareti süresince yapılan temaslarda heyetimiz, Avusturya'da yaşayan Türk işçilerin sorunları ve Avusturya'da gittikçe artan ırkçılık ve yabancı düşmanlığı, konuları üzerinde de hassasiyetle durmuştur. Batı Avrupa'da yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik ırk ayrımcılığı, ırkçı şiddet ve yabancı düşmanlığı dahil, ırkçılığın bütün görünüşlerinin ülkemiz tarafından endişeyle izlendiği vurgulanırken, Avusturya İçişleri Bakanlığı'nca 1995 yılında yayınlanan bir raporda da teyit edildiği gibi bu ülkedeki ırkçı şiddet ve yabancı düşmanlığındaki artışa dikkat çekilmiştir.

Salzburg'ta vatandaşlarımızın yoğun katılımı ile gerçekleştirilen toplantıda vatandaşlarımız ilk kez TBMM'den gelen bir parlamenter heyetin kendileri ile görüşmeye geldiğini belirterek ve bundan duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir. Unutulmuş olmanın en büyük şikayetleri olduğunu anlatan vatandaşlarımızın başlıca sorunları, Türkiye'deki ve Avusturya'daki ilgili makamlara iletmek üzere tespit edilmiştir. Bu sorunların başlıcaları, bu ülkedeki yabancı sayısını azaltmayı amaçlayan iki yeni yasa, 1 Ocak 1993 tarihli Yabancılar ve 1 Temmuz 1993 tarihli İkamet Yasasıdır. Bu yasalar ile Avusturya, aile birleşiminde kota ve kontenjanlar koyarak bu ülkede yaşayan vatandaşlarımızın aile bireylerinin ülkeye gelişlerini sınırlamakta, ayrıca Avusturya vatandaşıyla evliliklerinin sona ermesi halinde ikamet ve çalışma yönünden yasal bazı haklar kazanılmış olsa dahi, "evlenerek Avusturya kanunlarını kötüye kullanmış oldukları" iddiasıyla vatandaşlarımızı sınırışı etmektedir.

Bir diğer sorun, Avusturya'nın 1982 tarihli Sosyal Güvenlik Anlaşmasını 1 Ekim 1996 tarihinde fesh etmesi üzerine, bu anlaşma uyarınca

Avusturya'da çalışan vatandaşlarımızın Türkiye'de ikamet eden 23 bin dolayındaki çocuğuna ödenen aile yardımlarının bu tarihten itibaren kesilmiş olmasıdır.

Avusturya'da yasaların çifte vatandaşlığa izin vermemesi de vatandaşlarımızı zor durumda bırakmaktadır. Avusturya'nın Türkiye'den Türkçe öğretmeni kabul etmemesi, din görevlisi açığı, Türkiye-Avusturya ortak kültür komisyonlarının toplanmaması, eğitim atışesi yokluğu, oy kullanma hakkı olmaması, işyerlerindeki kötü koşullar, vatandaşlarımızın karşılaştıkları diğer sorunlardır.

Heyetimizin Krems-Stein Cezaevine yaptığı ziyaret ise İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde oluşturulan ve Türkiye'deki Cezaevi koşullarının iyileştirilmesi amacıyla çalışmalar yapan Cezaevleri Alt komisyonunun çalışmalarına ışık tutması açısından çok yararlı olmuştur. Bu konuda hazırlanacak ayrı bir rapor Alt Komisyona sunulacaktır. Cezaevi ziyareti esnasında cezaevinde bulunan 39 Türk vatandaşı ile de görüşülerek sorunları dinlenmiştir. 10 yıldır hiçbir Türk yetkilinin gelmediğini belirten Türk mahkumlar en büyük sorunlarının; Türkiye'ye nakil istekleri, ayda sadece bir kez telefonla uluslararası görüşme yapabilme hakları olduğu ve çalışma saatlerinin çok fazla olduğu hususlarında yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Heyetimizin gerçekleştirdiği bu ziyaret ve yaptığı temaslar iki ülke parlamentosu arasında eksik olan diyalogu başlatması açısından yararlı olmuştur. Üst düzeyde karşılıklı ziyaretlerin artması ile "Kürt Sorunu" ve insan hakları konularında ilgili Avusturya makamları nezdinde görüşmelerimizin ısrarlı bir şekilde izah edilmesi sonucunda parlamenter çevrelerde ülkemize karşı izlenen tutumda yumuşama meydana geldiği gözlenmiştir. Ayrıca Komisyonumuzun çalışmaları konusunda Heyetimiz tarafından verilen bilgiler, Avusturyalı Parlamenterler tarafından ilgi ile dinlenmiş ve memnuniyetle karşılanmıştır. Vatandaşlarımızla yapılan görüşme, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın, sorunlarına sadece Dışişleri Bakanlığı düzeyinde değil Parlamento düzeyinde de ilgi gösterildiğini ve bu sorunların çözümü konusunda çaba sarfedildiğini göstermesi açısından oldukça yararlı ve vatandaşlarımız için ciddi bir moral destek olmuştur.

Avusturya'da yaptığımız temaslar doğrultusunda hazırladığımız raporumuzu Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı'na saygılarımızla arz ederiz.